

REPREZENTAREA INTERESULUI COPILULUI DE CĂTRE PĂRINȚI

CEBOTARI Valentina

doctor în drept, conferențiar universitar,
Departamentul Drept privat, Facultatea de Drept, USM
ORCID ID: 0000-0002-0025-214X

Summary. *For law science, that is studying law events, notions have an important role, because “one of the essential feature of the law is certainty of its content”. Only through clear notions, life facts can be understood, that require juridical qualification. The most important way to assure law certainty are legal notions, that are fixed in legislation, acquire clarity and firmness. Law science is facing definite notions and less definite notions, that are fixed either in doctrine, either in legislation, or are not fixed nowhere, but become a necessity for modern society. On of this notion, fixed in law, but undetermined, is “interest”, whose study we proposed to us in this article.*

Keywords. *interest, child, representation, parents.*

Codul familiei din 26 octombrie 2000 stipulează că „se consideră copil persoana care nu a atins vârsta de 18 ani (majoratul)”. Datorită minorității și a imposibilității de a se îngriji, a se apăra, a trăi de sine stătător copilul are nevoie de a fi protejat, iar părinții sunt primele persoane care, atât biologic cât și juridic, au dreptul și obligația de a-i apăra copilului drepturile și interesele lui legitime.

Articolul 61alin.2 Codul familiei al Republicii Moldova prevede că părinții sunt reprezentanții legali ai copiilor și acționează în numele lor în relațiile cu toate persoanele fizice și juridice, inclusiv cu autoritățile administrației publice și instanțele judecătorești, fără a avea nevoie de împuterniciri speciale. Această noțiune a reprezentării, de-a lungul anilor a fost interpretată în mod diferit, pornind de la puterea absolută a tatălui în Roma Antică și până în zilele noastre, când unii părinți sunt lipsiți de pârghiile protecției și influenței asupra copiilor fie prin lege, fie prin diferite circumstanțe generate de domiciliul separat al copiilor și părinților.

În dreptul roman copiii (fiii de familie) se aflau sub puterea lui *pater familias* din momentul nașterii și, în anumite perioade istorice, această putere putea fi: perpetuă ceea ce presupunea că durează până la moartea lui *pater familias* sau a persoanei *alieni iuris*; nelimitată –atunci când *pater familias* avea puteri nelimitate, dispunând de dreptul la viață și la moarte, dreptul la abandon, dreptul de a-l vinde pe fiul de familie. Stingerea puterii părintești putea avea loc odată cu decesul, trecerea copilului sub puterea altei persoane sau emanciparea lui [1, p.153].

În perioadele ce au urmat copilul întotdeauna s-a aflat sub ocrotirea părintescă care, deseori, era nemărginită. Pe parcursul istoriei statul a încercat să

se implice în educația copiilor avînd interes ca aceștea să fie cetățeni devotați țării. Spre exemplu, în socialism exista afirmația conform căreia „părinții își educă copiii în măsura în care statul nu preia această obligație”. Altfel fiind spus statul încearcă să limiteze puterea părintească, scopurile fiind diferite de la stat la stat.

Secolul XX este marcat prin mai multe acte internaționale privind protecția drepturilor copiilor. Documentul principal în care sunt definite drepturile ființei umane (inclusiv a copilului) este Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948. Și, deoarece, copiii depind de mături și au nevoie de o protecție specială în 1989 de către adunarea generală a ONU a fost adoptată Convenția privind drepturile copilului, care a devenit documentul de bază al întregii lumi, avînd scopul de protecție a copiilor indiferent de origine, statut social la naștere sau alte abilități. Întreaga lume, cu unele mici excepții, s-au angajat să respecte drepturile copiilor. Convenția recunoaște importanța familiei și rolul vital pe care părinții îl au în educarea copiilor și pregătirea lor pentru viața de sine stătătoare.

Un rol important în protecția drepturilor copilului îl are reprezentarea copilului. Reprezentarea oferă posibilitatea substituirii unei personae de către o altă persoană, substituie pe care legea o impune, în cazul nostru, părinților pentru perioada minorității copiilor, în scopul apărării drepturilor și intereselor acestora. „Prin urmare, lipsa unei maturități psihice suficiente este motivul lipșirii persoanelor fizice de capacitatea civilă de exercițiu” [2, p.135]. Potrivit art.26 alin.1 Cod civil al Republicii Moldova capacitatea deplină de exercițiu începe la data când persoana fizică devine majoră, adică la împlinirea vârstei de 18 ani. Aceasta însă nu înseamnă că legiuitorul nu a luat în considerare dezvoltarea treptată a copilului. Astfel minorii care nu au împlinit vârsta de 7 ani nu dispun de capacitatea de exercițiu [3, p.63-64].

Articolul 28 alin.2 Cod civil al Republicii Moldova prevede că minorul în vîrstă de la 7 la 14 ani este în drept să încheie de sine stătător: acte juridice curente de mica valoare care se execute la momentul încheierii lor; acte juridice de obținere gratuită a unor beneficii care nu necesită autentificare notarială sau înregistrarea de stat a drepturilor apărute în temeiul lor; acte de conservare.

Respectiv, art.28 alin.1 Cod civil al Republicii Moldova permite părinților și altor reprezentanți legali să încheie toate actele juridice pentru și în numele minorului până la împlinirea vârstei de 14 ani, în condițiile prevăzute de lege. Minorul care a împlinit vârsta de 14 ani încheie acte juridice cu încuviințarea părintelui sau a reprezentantului legal, iar în cazurile prevăzute de lege și cu încuviințarea autorității tutelare.

Avînd în vedere faptul că un adolescent de 14 ani poate avea careva venituri de care el să dispună pentru a-și asigura necesitățile vitale legiuitorul permite acestuia încheierea unor acte juridice de sine stătător. Articolul 27 alin.2 Cod civil

al Republicii Moldova prevede că minorul care a împlinit vârsta de 14 ani are dreptul fără încuviințarea părintelui sau a reprezentantului legal:

- a) să dispună de salariu, bursă sau de alte venituri rezultate din activități proprii;
- b) să exercite dreptul de autor asupra unei lucrări științifice, literare sau de artă, asupra unei invenții sau unui alt rezultat al activității intelectuale protejate de lege;
- c) să facă depuneri în instituțiile financiare și să dispună de aceste depuneri în conformitate cu legea;
- d) să încheie actele juridice prevăzute la art.28 alin.(2).

În continuare articolul menționat relatează despre posibilitatea limitării minorului în acțiunile prevăzute la litera a) și b), avându-se în vedere interesul copilului și chiar mai mult, dacă este necesar instituirea unei măsuri de ocrotire asupra acestuia. Legiuitorul moldav operează cu noțiunea de interes, iar în unele articole întâlnim noțiunea de interese ale copilului. De aici deducem că atunci când examinăm o cauză în care sunt prezente interesele copilului urmează să determinăm care este interesul superior al acestuia.

Articolul 3 din Convenția privind drepturile copilului subliniază că „în toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice sau private de ocrotire socială, de către tribunal, autorități administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerare cu prioritate”.

Noțiunea de interes este una complexă și cuprinde diferite aspecte și anume: interesul ca drept de fond; interesul ca principiu juridic; interesul ca normă de procedură.

Interesul ca drept de fond este unitatea obiectivului și a subiectivului, deoarece interesul se formează în baza necesităților economice și morale ale societății dar pentru realizarea lui trebuie ca individul să conștientizeze sau să simtă necesitatea acestui lucru.

Ca principiu juridic interesul este categoria istorică care în orice societate și la orice nivel de dezvoltare a omenirii va acționa ca puterea care mișcă societatea înainte. Desigur, în primul rând se vorbește despre interesele materiale, economice ale societății, dar din ele se desprind și interesele sociale și spirituale ale societății și a fiecărui individ. După Fridrix Enghels „necesitatea vitală, natura ființei umane, în ce formă abstractă nu ar participa – interesul - -iată ce îi unește unul cu altul pe membrii societății civile” [4, p.575]. Interesul persoanei întotdeauna prezintă premisa interesului social, el există nu doar în mintea individului dar se reflectă și în acțiunile lui care sunt îndreptate spre satisfacerea acestuia.

Interesul ca normă de procedură se reflectă în teoria lui Rudolf von Ihering, conform căreia subiectul dreptului este purtătorul de interes și deoarece scopul jurisprudenței este îndeplinirea interesului – dreptul subiectiv nu este altceva decât interesul protejat juridic. După cum se expune savantul Șerșenevici G.F. afirmația lui R. von Ihering „Scopul dreptului, neîndoelnic, constă în asigurarea intereselor societății și a persoanelor în parte” [5, p.57] a fost un criteriu care a servit la delimitarea dreptului public de cel privat.

Normele juridice care reglementează raporturile familiale conțin noțiunea de interes și acesta este cel mai pronunțat criteriu care se folosește la soluționarea litigiilor, în special a celor în care sunt implicați minorii. Părinții în rolul lor de reprezentanți ai copiilor minori sunt în drept și obligați să acționeze în strictă conformitate cu legea și, totodată să respecte interesul copiilor. Dacă sunt mai multe interese părinții, fie de sine stătător, fie cu ajutorul autorității tutelare trebuie să determine interesul superior al copilului.

Responsabilitatea părintescă acoperă mai ales drepturile legate de educația și de îngrijirea care trebuie aduse unui copil, dreptul de a se ocupa de acesta și de bunurile acestuia, dreptul de a hotărî unde locuiește acesta de a-l plasa într-o familie substitutivă sau instituție sau acela de a-l aduce pe acesta în afara unui anumit loc pentru o durată determinată. În calitate de titular ai răspunderii părintești asupra unui copil sunt părinții, însă răspunderea părintească poate să revină și unei instituții căreia i-a fost încredințat copilul. Astfel, în Uniunea Europeană există norme care permit facilitarea exercitării drepturilor și obligațiilor părintești, în special în cazul în care titularii răspunderii părintești și copilul nu locuiesc în aceeași țară. Această instituție este întâlnită sub diverse denumiri, cum ar fi "autoritatea părintească", "responsabilitate părintească" sau "custodie"[6], cu deosebirea că noțiunea de "părinte custodian" desemnează situația în care între părinți apare o ruptură, custodia fiind un angajament legal prin care se reglementează modul de exercitare al autorității părintești post-divorț. Astfel, conceptul de interes superior al copilului care este dictat de prevederile Convenției cu privire la drepturile copilului, în art.9, care indică că copiii nu vor fi separați de părinți și în art.18, care reglementează responsabilitățile părintești, precizînd că ambii părinți au răspundere comună pentru creșterea și dezvoltarea copilului, se regăsește în instituția de autoritate părintească. În același context, menționăm că Comisia Europeană privind Legislația Familială a elaborat Principiile Dreptului European cu Privire la Autoritatea Părintească, care indică în preambul că "dincolo de diversitatea sistemelor privind legile naționale referitoare la familie, există cu certitudine o convergență tot mai accentuată a legilor în vederea scopului de realizarea a valorilor comune referitoare la drepturile și bunăstarea copilului". În acest

document sunt integrate principiile conform cărora interesul superior al copilului trebuie să primeze în toate aspectele referitoare la autoritatea părintească, autonomia copilului urmează să fie respectată în concordanță cu nevoile de dezvoltare și cu nevoia copilului de a acționa în mod independent, iar interesele copilului trebuie protejate de fiecare dată când acestea intră în conflict cu interesele celor care sunt titulari ai autorității părintești.

Constatăm că în Republica Moldova nu este configurată nici una din noțiunile nominalizate mai sus - "autoritate părintească", "responsabilitate părintească", în art.58 al Codului familiei fiind stipulat faptul că părinții au drepturi și obligații egale față de copii (egalitate care conform principiilor europene poartă denumirea de autoritate parentală comună), indiferent de faptul dacă copiii sunt născuți din căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună sau separat.

În ceea ce ține de „custodie”, această noțiune a fost introdusă în legislația Republicii Moldova prin Legea nr.112 din 09.07.2020 pentru modificarea unor acte normative și prevede că „custodia este o formă de protecție temporară în cazul copilului separat de părinți din cauza aflării temporare a părinților/unicul părinte pentru o perioadă mai mare de două luni în altă localitate din țară sau de peste hotare. Custodia se instituie de către autoritatea tutelară, la cererea părinților și cu acordul persoanei care pretinde această funcție. O data cu numirea custodelui copilul este îngrijit și protejat de acesta, însă părinții rămân a fi reprezentanții legali ai copilului. Printre multiplele obligații pe care le are custodele este și obligația de a înștiința imediat, dar nu mai târziu de 24 de ore, părinții despre orice maladie a copilului și despre interacțiunea copilului cu organele de drept în calitate de bănuit, învinuit, inculpat, victimă sau martor. Credem că anume această obligație este o motivație pentru ca părinții să aibă posibilitatea să cunoască interesul superior al copilului în anumite perioade ale vieții acestuia, să poată interveni, să-și ajute copilul la momentul necesar.

Discuția asupra interesului copilului merită a fi oprită asupra minorelor care au născut un copil nefiind căsătorite. Codul familiei în art.58 alin.1/1 din anul 2020 a legiferat o practică prin care reprezentant al copilului născut de un minor este reprezentantul legal al părintelui minor, acesta din urmă păstrându-și dreptul de a participa la creșterea, îngrijirea și educația copilului. În acest context accentuăm că, de regulă, cele mai frecvente cazuri de naștere a copiilor de către minore se întâmplă în familiile vulnerabile, unde părinții minorei nu au grijă nici de ea nici de nou-născutul copil. Și atunci prevederea legală nu mai corespunde intereselor legitime ale părintelui minor și ale nou-născutului copil.

Considerăm, că în cazul când minora, care a născut un copil în afara căsătoriei, a împlinit vârsta de 16 ani, ea ar putea fi emancipată. Dobândirea capacității depline de exercițiu ar putea facilita viața părintelui cu copilul, în sens

că acesta ar putea dispune de mijloacele financiare alocate de stat pentru copii, cât și alte ajutoare venite din diferite surse, inclusiv și pensia alimentară de la celălalt părinte, dacă este recunoscută paternitatea. Totodată, considerăm că acest lucru ar majora responsabilitatea părintelui care, deși minor, are în grijă un copil.

Referințe:

1. VOLCINSCHI, V., ȚURCAN, D., CEBOTARI, S. și alți., *Drept privat roman*. Chișinău: 2019. 376 p.
2. MÎȚU, Gh. *Reprezentarea și intermedierea în dreptul privat*. Studiu monografic. Chișinău:2014. 386 p.
3. *Comentariul Codului civil al Republicii Moldova*. Vol. I. Chișinău: ARC.2005.
4. МАРКС, К., ЭНГЕЛЬС, Ф. *Избранные сочинения*.Т.1. Москва: Госполитиздат. 1948.
5. ШЕРШЕНЕВИЧ, Г.Ф. *Учебник русского гражданского права (по изданию 1907 года)*. Москва: Спарк. 1995.
6. [Accesat:25.09.2022] Disponibil: <http://www.iurispedia.ro/i/PLEPAP:COMPLET>

